

EIDSIVATING LAGMANNSRETT

DOM OG KJENNELSE

Avsagt: 19.10.2020

Saksnr.: 19-190039ASD-ELAG/

Dommere:

Lagdommer
Lagdommer
Kst lagdommer

Ørnulf Røhnebæk
Johannes Høy
Stefan Jørstad

Ankende part	Lise Niska	Advokat Per Danielsen
Ankemoøpart	Raumnes AS	Advokat Jon Wessel- Aas
Ankemoøpart	Fred Christian Gjestad	Advokat Jon Wessel- Aas
Ankemoøpart	Thomas André Frigård	Advokat Jon Wessel- Aas

Saken gjelder krav om oppreisningserstatning for ærekrenkelser i en avis, jf. skadeserstatningsloven § 3-6 a.

Ankende part, Lise Niska, driver et enkeltpersonforetak som drosjeeier og drosjesjåfør og har flere sjåførere som kjører for seg. Hun bor på Årnes.

Ankemotpartene er selskapet Raumnnes AS, som utgir avisa «Raumnnes», ansvarlig redaktør Fred Christian Gjestad og journalist Thomas André Frigård. Raumnnes, som utkommer som papiravis tre ganger i uka, er lokalavis for Nes kommune på Romerike. Nettavisa har løpende oppdateringer.

Fra 26. september til 14. november 2017 hadde avisa åtte artikler og to ledere om skoleskyssen for en navngitt elev, Emilie. Hun ble kjørt med drosje til og fra hjemmet i Gransmyrvegen på Skogen i Nes kommune til Østgård skole på Årnes. Temaet for artiklene var valg av alternative kjøreruter, herunder tidsbelastningen for Emilie, vegkvaliteten og bruk av offentlige midler. Det er enighet om at journalist Frigård skrev artiklene mens redaktøren Gjestad skrev lederkommentarene.

Lisa Niska gjør i korthet gjeldende at hun gjennom avisas samlede dekning er blitt beskyldt for sterkt klanderverdig og uhederlig adferd. Motpartene benekter at de gjennom avisa har framsatt ærekrenkende beskyldning mot henne, subsidiært at eventuelle beskyldninger uansett ikke er rettsstridige.

Partene er i hovedsak enige om at tingrettens saksframstilling fram til partenes anførsler er dekkende, jf. bl.a. ankende parts prosesskriv 3. mars 2020 side 2:

Tingrettsdommen side 1 frem til avslutningen av faktaframstillingen på side 6 før partenes anførsler gjengis, kan etter den ankende parts oppfatning i det vesentlige legges uprøvd til grunn for lagmannsretten.

Lagmannsretten gjengir derfor noe fra denne saksframstillingen. Fordi ankende part gjør gjeldende at hele reportasjeserien må leses i sammenheng, finner lagmannsretten det i tillegg nødvendig å sitere fylldig fra flere av artiklene.

Tingretten skriver fra side 2:

Bakgrunnen for artikkelserien var at Emilies stefar, John Anders Kløfta, i over ett år hadde stilt spørsmål om hvorfor skoleskyssen til Emilie benyttet en lengre kjørevei enn nødvendig. Kløfta stilte etter hvert også spørsmål om hvorfor Emilie ikke kunne kjøre sammen med andre elever som bodde i samme område, og som også var omfattet av skoleskyssordningen.

Det er Konsentra AS, som er et heleid datterselskap av Ruter AS, som har ansvaret for skoleskyssordningen, som blant annet gjelder for elever bosatt i områder uten

ordinær kollektivtransport, og som har lang skolevei. Ruter er et offentlig eid selskap.

..(..).. Ruter har opplyst i e-post til journalist Thomas Frigård at det finnes tre alternative kjøreruter for Emilies skolevei. Distanser og kjøretid er basert på opplysninger Ruter har fått fra offentlige kart. En kjørerute er via Rakeievegen, som er 30,3 kilometer og har en kjøretid på 42 minutter. En annen rute er via Dragsjøvegen, som er 24,6 kilometer med en kjøretid på 61 minutter. Det tredje alternativet er via Aursmoen som er ca. 50 kilometer med en kjøretid på ca. 60 minutter. Under hovedforhandlingen har det kommet ulike opplysninger om tidsangivelsene på de forskjellige rutene, men dette har ingen betydning for denne saken.

For lagmannsretten er det avklart at den korteste distansen på 24,6 km, via Dragsjøvegen, ikke er kjørbart. Fastprisen det offentlige betaler er likevel basert på at avstanden mellom hjem og skole er 24,6 km. Når det i det videre tales om «korteste veg», gjelder dette derfor det korteste reelle alternativet – via Rakeievegen – og ikke traseen via Dragsjøvegen. Videre fra tingrettens dom:

Etter det opplyste kjørte skoleskyssen Emilie over Rakeievegen (korteste vei) frem til 2013, da Lise Niskas ektemann Ernst Niska overtok kjøreruten. Mot vinteren 2013 endret Ernst Niska kjøreruten til over Aursmoen (lengste vei). Endringen var i hovedsak begrunnet med sikkerhetshensyn, da Ernst Niska anså veistandarden på korteste vei som dårlig, og korteste vei manglet stedvis mobildekning. Etter det opplyste overtok Lise Niska skoleskyssen av Emilie i 2015/2016.

Det fremgår av fremlagt e-postkorrespondanse fra John Anders Kløfta, at Konsentra i februar 2017 ga uttrykk for at de ville endre sin kjøreplan, slik at Emilie kunne få skyss korteste vei sammen med andre elever. Konsentra gikk imidlertid tilbake på dette i mai 2017, etter at Ernst Niska frarådet dette på grunn av svært dårlig vei og stedvis manglende mobildekning.

Da John Anders Kløfta så at det ikke ble noen endring av skoleskyssordningen for Emilie ved skolestart høsten 2017, tok han kontakt med journalist Thomas Frigård i Raunnes.

Da Thomas Frigård begynte å jobbe med saken, fikk han kopi av nevnte e-postkorrespondanse fra Kløfta. Frigård oppsøkte veien selv, og kjørte den korteste veien to ganger. Han undersøkte de alternative kjørestrekningene på Google Maps og 1881.no. Han kontaktet videre Stangeskovene AS, som eier veien, og Statens Vegvesen. Frigård var også i kontakt med Emilies skole og Konsentra ved John Gunnar Aune. Frigård ba også Ruter om innsyn i opplysninger knyttet til skoleskyss og kostnader for transporten av Emilie.

Etter det som kom fram under ankeforhandlingene må siste avsnitt korrigeres noe: For å komme fra Emilies hjem til Rakeievegen må man i ca 5 kilometer kjøre en veg eid av Stangeskovene AS. Det er kun denne strekningen som er privat. Rakeievegen er fylkesveg 1572 i Viken.

Første artikkel om saken sto på trykk i Raumnnes 26. september 2017 over halvannen side, og hadde overskriften

«Transportøren vil ikke kjøre den korteste vegen: Skolevegen har blitt dobbelt så lang og går gjennom tre kommuner»

I artikkelen heter det bl.a.:

Fordi transportøren mener at den korteste vegen til skolen er for dårlig, har skolevegen til sjuendeklassingen Emilie blitt dobbelt så lang og går gjennom tre kommuner. Omvegen betyr at hun tilbringer over 190 skoletimer mer i bilen hvert år, enn om korteste veg hadde blitt benyttet.

- Emilie sitter nesten to timer i bil hver dag for å komme til skolen, og hun synes det er slitsomt. Det er uholdbart så lenge den korteste vegen er halvparten så lang, men Konsentra insisterer på å kjøre en veg som er nesten dobbelt så lang, sier John Anders Kløfta.

Forsøkt å endre

Han ønsker ikke at stedatteren skal eksponeres i denne saken, men han har i lang tid kjempet for at Konsentra, som er ansvarlig for skoleskyssen, skal kjøre den korteste vegen fra Emilies bosted i Gransmyrvegen Øst på Skogen til Østgård skole. Helt til for tre år siden kjørte transportøren den korteste vegen over Rakeievegen, men plutselig valgte de å kjøre skoleeleven gjennom Aurskog, Sørumsund og inn i Nes ved Auli for å komme til Østgård skole. Skolevegen ble over natten dobbelt så lang.

- Jeg har gjentatte ganger forsøkt å få skoleskyssen til å kjøre den korteste vegen, slik de gjorde før, men de kommer hele tiden med nye grunner til at de ikke kan kjøre over Rakeievegen.

Svært dårlig veg

Ifølge NAFs ruteplanlegger er det 30,3 kilometer til Østgård skole fra Emilies bostedet over Rakeievegen. Det er også ruten NAF anbefaler for denne turen. Men skoleskyssen velger i stedet å kjøre Emilie en rute som er 59 kilometer lang. Det betyr at Emilie daglig kjører en omveg på 5,8 mil for å komme på skolen.

- Vi har drøftet dette fram og tilbake med taxiselskapet og de fraråder oss å sette opp transporten til Emilie via Rakeievegen. Dette på grunn av svært dårlig veg og stedvis uten mobildekning, skriver kvalitetsleder i Konsentra, ansvar for skoleskyss i Akershus fylkeskommune, John Gunnar Aune, i en epost til Kløfta.

Velger egen rute

Skoleskyssen henter imidlertid fire andre elever som bor i Rabilvegen og Rakeievegen, og disse elevene blir kjørt til skolen over Rakeievegen, som er en fylkesveg. I stedet for å sende en sjuseter velger de å bruke to biler, der en av bilene kjører en omveg på nesten 60 kilometer hver dag. I løpet av en uke blir altså omvegen på 300 kilometer, og det tilsvarer en avstand som er større enn fra Oslo til Göteborg.

- Jeg kjører selv over Rakeievegen hver dag, og vegstandarden er tilfredsstillende, hvis ikke hadde vel vegen vært stengt. Det kan ikke være slik at skoleskyssen holder seg for god til kjøre på de vegene alle andre må kjøre på, og at skoleelevene skal bli lidende for dette, sier Kløfta.

30 dager i bilen

Omvegen fører til at Emilie sitter rundt 45 minutter lenger i bil hver dag, enn om hun hadde blitt kjørt på den korte vegen. I løpet av året betyr dette at Emilie bruker 190 skoletimer mer i bilen på grunn av omvegen skoleskyssen kjører. Dette tilsvarer over 30 hele skoledager mer i bilen, enn om korteste veg hadde vært benyttet.

- Dette er tid Emilie kunne ha brukt til lekser eller annen læring og fritid. Jeg synes det er ille at man ikke tar mer hensyn til hverdagen til elevene, og det er derfor jeg har reagert på dette, sier Kløfta.

Har tillatelse

Han viser til at det også er områder uten mobildekning i den ruta som skoleskyssen velger å kjøre. Dessuten mener Kløfta at det også er strekninger uten mobildekning på Rakeievegen hvor de andre barna som skal hentes bor, uten at dette tydeligvis er et problem for skoleskyssen.

- De har også nevnt at strekningen mellom Bjørknessjøen og Nordre Mangen er en privat bomveg, men Emilie har årskort for denne vegen, som jeg har kjøpt, liggende i sekken. Da dette argumentet falt bort, kom det nye årsaker til å kjøre den lange ruta, sier Kløfta.

..(..)..

Det var i tillegg et mindre oppslag over tre spalter med kvalitetsleder Aune fra Konsentra under tittelen «Mener vegen til Stangeskovene er for dårlig»:

- Vi har fått beskjed av taxiselskapet at den private vegen ved Stangeskovene ikke er kjørbart, derfor har vi valgt å kjøre en annen veg, sier kvalitetsleder i Konsentra John Gunnar Aune.

Konsentra er ansvarlig for skoleskyssen til de elevene som bor der det ikke går vanlig skolebuss, og fylket leier inn tjenester fra taxiselskaper til å kjøre disse elevene. John Anders Kløfta har tidligere fått følgende forklaring på hvorfor skoleskyssen ikke kan kjøre den korteste vegen:

Korteste veg er privat bomveg, vegstandarden er dårlig uten tilfredsstillende vedlikehold, det er ikke telefondekning på strekningen, mange uheldige episoder på strekningen.

- Vi setter sikkerheten høyt og vil derfor ikke utsette elever og sjåførere for noe, skrev Konsentra til Kløfta i fjor sommer.

Det er imidlertid vanskelig å se at vegstandarden på den private vegen til Stangeskovene er dårligere enn på Rakeievegen. Da Raumnes sjekket vegene i helga,

etter flere uker med mye regn, var kvaliteten på begge vegene god, og standarden på Stangeskovenes veg sågar meget god. På denne strekningen på fem kilometer hadde vi også 4G-dekning på telefonen hele vegen.

- Vi tok opp denne saken i fjor høst fordi vi helst vil at elevene i området skal kjøre én bil, men vi konkluderte med at det ikke var mulig å kjøre bil på den vegen, sier Aune.

- Taxiselskapet kjører en omveg på 55 kilometer på hver tur. Får de betalt for hver kilometer de kjører?

- Nei, de får en pris ut ifra en beregning vi har gjort. De tjener ikke mer på å kjøre en rute som er lengre, sier Aune.

I et tidligere svar til Kløfta skriver imidlertid Aune dette:

- Vi ønsker selvsagt at taxien kjører korteste veg og helst færrest mulig biler, da vi godtgjør for oppmøte og kjørt distanse, skrev Aune 8. februar.

- Du sier her at godtgjøringen er i kjørt distanse?

- Den distansen vi betaler for er på 24 kilometer, og taxiene får ikke mer betalt hvis de kjører lengre enn dette, sier Aune.

- Eleven må sitte nesten en time lenger i bil hver dag grunnet denne omvegen?

- Vårt mål er å holde oss under den anbefalte reisetiden til fylket, og for elever fra andre til sjuende klasse er kjøretiden inntil én time hver veg, sier Aune.

Og det var samtidig et oppslag over tre spalter med merknader fra Stangeskovene og Statens vegvesen, under overskriften «Får nesten ikke klager på vegen til Stangeskovene»:

Daglig leder i Stangeskovene AS, Erik Toverud, bekrefter at John Anders Kløfta har fått en fullmakt til å benytte deres veg som skoleveg for sin stedatter Emilie, og han peker på at det ikke er noe å utsette på kvaliteten på vegen.

- Vi ønsket med dette å bidra til et jenta kunne bruke minst mulig tid i bil til skolen, sier Toverud.

Han ønsker ikke å bli dratt inn i en tvist mellom skoleskyssen og foreldrene angående kvaliteten på vegen til Stangeskovene, men han viser til at deres veg er utvidet grusveg tilpasset tungtransport i begge retninger. Hver dag kjører mer enn 15 vogntog og opp til 20 personbiler på vegen, blant annet de ansatte på Stangeskovene.

- Mottar dere mange klager på vegen?

- Vi har nesten ikke registrert klager på vegen, så det er ikke et tema, sier Toverud.

- Skoleskyssen har definert deres veg som ikke kjørbare. Hva tenker du om det?

- Det har jeg ingen kommentar til, men det er en sterk veg som vi aldri har satt ned vektbegrensningen på, sier Toverud.

Statens vegvesen viser til at Rakeievegen holder en god standard, men at den i de siste ukene har vært preget av nedbøren. Lørdag var den imidlertid i god forfatning.

- Akkurat nå er vegen bløt og redusert, men det er nesten en unntakstilstand grunnet regnet. Generelt er det god standard på denne vegen, og vi mottar lite klager på den. Det er helt uproblematisk å kjøre på Rakeievegen også om du har sportsbil, sier driftssjef i Vegvesenet øst, Tore Dyrset.

I neste papirutgave av avisa, torsdag 28. september 2017, var det et nytt oppslag om saken under overskrifta «Denne vegen er definert som «ukjørbar»». Artikkelen inneholdt bilder av vegen og uttalelser fra bl.a. to anonyme drosjesjåfører som mente privatvegen til Stangeskovene gjennomgående hadde god standard. Daglig leder i Gardermoen Taxisentral AS Dag Bakke ble sitert på følgende:

- I vårløsningen har vegen til Stangeskovene vært dårlig, og store deler av året har det ikke vært greit å kjøre der, sier Bakke.

- Hvorfor defineres vegen som ukjørbar hele året, hvis problemet kun er deler av året?

- Vi har et ansvar for sikkerheten, og det tar vi alvorlig. Men det er en grunn til at vegen ikke blir benyttet, sier Bakke.

- Dere kjører på Rakeievegen. Er sikkerheten på denne vegen betydelig bedre enn den fem kilometer lange strekningen over Stangeskovene?

- Stangeskovenevegen var dårlig, men jeg har ikke kjørt på denne vegen på mange år. Det er mulig den er bedre nå, men jeg hørte ikke om denne saken før i forrige uke, sier Bakke.

Hatt dialog i over ett år

Uttalelsen virker imidlertid underlig. John Anders Kløfta har nemlig hatt jevnlig epost-kontakt med Konsentra i over et år for å få transportøren til å kjøre korteste veg, slik de gjorde før. Dialogen endte med at Konsentra 8. mai i år konstaterte følgende:

- Vi har drøftet dette fram og tilbake med taxiselskapet, og de fraråder oss å sette opp transporten til Emilie via Rakeievegen. Dette på grunn av svært dårlig veg og stedvis uten mobildekning. Vi har kommet til enighet om at Emilie kjøres via Aursmoen som tidligere, skrev Konsentra.

- Ifølge Konsentra ble det fattet en beslutning i mai om at vegen fortsatt er for dårlig?

- Dette kjenner jeg ikke til, men jeg skal sjekke om vegen nå er bedre. Vi ønsker å kjøre korteste veg.

Fredag 29. september 2017 publiserte avisa en lederartikkel under overskriften «Molbo-reise i skauen»:

Å sende en 7.-klassing på en timelang skolereise likner på en molbo-avgjørelse, skriver Raunnes i denne lederartikkelen.

Er det virkelig slik at en skoleelev må kjøres dobbelt så langt for å komme til skolen fordi vegen er for dårlig? Og det uten at leverandøren vil gi innsyn i kostnadene?

Raunnes skrev tirsdag om hvordan en skoleelev som bor langt inne på skogen får en skoleveg som er dobbelt så lang og går gjennom tre kommuner. Fordi transportøren mener at vegen ut til Stangeskovene er for dårlig. Dette er vegen som brukes til tømmertransport året rundt. Når Raunnes spør om grunnlaget får vi ikke svar. For mange som har kjørt i de aktuelle områdene, er det et vedtak som er uforståelig, og som lukter misbruk av offentlige midler. At en 7.-klassing må sitte ekstra lenge i drosje på veg til skolen er en belastning som bør vektlegges sterkt.

Hvordan skattepengene våre brukes er av interesse for alle skattebetalere i Norge. Når en transportør velger å kjøre dobbelt så langt for å hente en 7.-klassing til skolen er det jo enten fordi det er kostnadsbesparende eller fordi det gir økte inntekter. Er vegen så dårlig at hver tur betyr et besøk på verksted, sier det seg selv at det er kostnadsbesparende å kjøre den andre vegen. Det benekter imidlertid de som bor i området. Det er da nærliggende å tro at omvegen gir en vesentlig høyere inntjening for transportøren.

Det får vi imidlertid ikke svar på, ettersom vi ikke gis innsyn i transportkostnadene for denne eleven. Det mener vi er grunnleggende i strid med offentlighetens behov for å ettergå bruk av skattepengene. Vi er jo alle enige i at alle skolebarn skal få skyss til skolen om de bor for langt unna til å gå eller sykle. Transportører skal også velges etter tilbud slik at rimeligste alternativ foretrekkes. Men etterprøvingen må også kunne skje ned på et individnivå, slik at ikke enkeltsjåfører eller selskaper kan ta valg som er ugunstige for både bruker og offentlige midler. Å sende en 7.-klassing på en timelang skolereise likner på en molbo-avgjørelse.

Neste artikkel ble publisert 30. september 2017. Overskriften var «Har når friskmeldt vegen». Det framgår av artikkelen at Konsentra snudde dagen etter at Raunnes omtalte saken, og at Emilie for framtida skulle kjøres via Rakeievegen.

Fjerde artikkel kom på trykk i lørdagsavisa 7. oktober 2017

«Hevder de betaler for korteste veg, men gjør de det?»

Skoleskyssen velger å kjøre en veg som er dobbelt så lang for å frakte Emilie til skolen. Ruter, Konsentra og Gardermoen Taxisentral hevder at fylket likevel betaler for korteste veg. En kvittering fra taxioperatøren sier noe annet.

- Kjøringen mellom Gransmyrvegen 120 og Østgård skole prises ut fra en utkjørt distanse på 24,6 kilometer. Dette er korteste kjørevegen mellom hjem og skole. Dette er også den distansen som benyttes i avregningsforholdet mellom Gardermoen Taxisentral (GTS) og Ruter, skrev fagsjef skoleskyss i Ruter, Per Thorsby, til Raumes.

Betaler for 24 kilometer

For rundt tre år siden sluttet transportørene å kjøre sjuendeklassingen Emile den korteste vegen fra sitt hjem i Gransmyrvegen Øst på Skogen til Østgård skole, fordi Konsentra har definert den private grusvegen til Stangeskovene som «svært dårlig» og «ikke kjørbare», dette til tross for at vegen daglig blir benyttet både av tungtransport og personbiler. Skolevegen til eleven gikk fra å være 30 kilometer til å bli 59 kilometer. Transportøren kjører altså Emilie 11,8 mil hver dag, men ifølge Ruter og Konsentra får de altså kun betalt for å kjøre 4,9 mil.

- Den distansen vi betaler for er på 24,6 kilometer, og taxiene får ikke mer betalt hvis de kjører lengre enn dette, sa kvalitetsleder i Konsentra, John Gunnar Aune til Raumes 26. september, noe også daglig leder i GTS, Dag Bakke, har bekreftet overfor Raumes.

Nekter innsyn

Raumes har bedt om innsyn i fakturagrunnlaget for skoleskyssen til Emilie, men Ruter og datterselskapet Konsentra mener det er taushetsbelagt informasjon. Ut ifra annen dokumentasjon som Raumes har fått tilgang til ligger prisen på mellom 17 og 24 kroner per kilometer for skoleskyss. Ut ifra dette skal taxiselskapet fakturere mellom 400 og 600 kroner for hver tur med Emilie, hvis korteste veg blir lagt til grunn for fakturaene, slik Ruter og Konsentra hevder. En kvittering fra en av turene Emilie kjørte til skolen i sommer, har imidlertid en helt annen pris. Kvitteringen er for turen til skolen på morgenen, med start klokka 06.58 og slutt 07.49. Oppdraget er definert som «fast pris», og prisen er 1412 kroner.

- Denne prisen harmonerer dårlig med det både du, Ruter og GTS har opplyst om?

- Jeg forstår ikke hva dette er for slags kvittering, og hvorfor sjåføren har gitt den ut. Det er ikke det vi betaler for skyssen til eleven, sier John Gunnar Aune i Konsentra.

- Den kvitteringen forstår jeg ingenting av, sier Dag Bakke i GTS.

Har kjørt Emilie

På kvitteringen står det imidlertid både registreringsnummer på den aktuelle bilen som kjørte Emilie, og løyvenummer til taxioperatøren. Løyvet er registrert på Lise Niska på Årnes. Hun erkjenner at det stort sett er hennes biler som har tatt oppdraget med å kjøre Emilie til skolen.

- Foreldrene ønsket å ha en fast sjåfør, og derfor har vi hatt dette oppdraget mer eller mindre fast, sier Lise Niska.

Betalt for å kjøre rundt

Hun viser til at det på Rakeievegen og vegen forbi Stangeskovene har vært dårlig mobildekning, og at vegen over Stangeskovene har vært svært utfordrende å kjøre på, derfor har hun kjørt vegen som er dobbelt så lang.

- En kvittering skrevet ut av en av dine biler viser at dere har tatt betalt for 1412 kroner én veg for å kjøre Emilie. Stemmer det?

- Ja, vi får betalt 1412 kroner for å kjøre rundt, men dette er etter en avtale med Konsentra fordi vegen over skogen er umulig å kjøre på og mangler mobildekning, sier Niska.

- Konsentra sier at dere kun får betalt for å kjøre 24,6 kilometer?

- Det er ikke riktig, og jeg synes det er merkelig at de hevder det. Vi har målt opp turen slik Konsentra har gitt beskjed om, og jeg kan dokumentere avtalen jeg har med Konsentra, sier Niska.

Hun viser videre til at hun er bundet av en kontrakt med Konsentra og ikke kan diskutere denne avtalen i media.

Dette er første artikkel som navngir Lise Niska. Hun omtales her som «taxioperatøren». Artikkelen er bl.a. illustrert med en faksimile av kvitteringen på 1412 kroner. Av tidspunktene for start og slutt framkommer at turen tok 51 minutter.

På ettermiddagen den 10. oktober 2017 ble Lise Niska innlagt ved intensivavdelingen ved Kongsvinger sjukehus. Fra innkomstjournalen siteres:

Skulle spise lunsj, da hun så i lokalavisen en artikkel som omtalte henne som svindler. Hun forteller de fremstiller henne som om hun har prøvd å få mer penger for en skoletur. Ble deprimert og tok 10 stk Paralgin Forte kl.14.55. Mannen hennes fant pasienten i badekaret der hun forsøkte å kutte over hovedpulsåren, men klarte det ikke. Har fått Naloxen 0,4 mg im i ambulansen på vei hit. Ingen suicidal hensikt her i mottak.

Hun ble utskrevet dagen etter og overført DPS Øvre Romerike. I et poliklinisk journalnotat fra DPS Øvre Romerike 12. oktober 2017 ble det gitt en noe mer utdypende forklaring om det passerte:

Pas. ble henvist til akutteamet på bakgrunn av et intoksforsøk i går. Det som utløste handlingen var at pas. leste en artikkel i lokalavisen om seg selv og sin taxivirksomhet. Pas. opplevde at artikkelen, som trykket hennes fulle navn, fremstilte henne som en svindler som med overlegg kjørte omveier for å kunne fakturere større beløp. Pas. var alene hjemme da hun så artikkelen. Sier hun gikk i sjokk og at det eneste hun klarte å tenke var at dette kan hun ikke leve med. Hun forsøkte å ringe ektemannen, men han tok ikke telefonen. Sier hun følte seg helt alene. ..(..).. Tok så 10 Paralgin Forte og la seg i badekaret med intensjon om å kutte seg over håndleddene. Endte med å ikke gjøre dette, sier hun ikke turte. Mannen kom hjem

kort tid senere og ringte legevakt. Pas. sier hun angrer på hendelsen, og sier det var en handling i affekt.

Lagmannsretten legger til grunn at avisa var ukjent med Niskas sterke reaksjon og sjukehusinnleggelsen.

Den 17. oktober 2017 hadde avisa et intervju med stortingsrepresentant Sverre Myrli, Arbeiderpartiet, som opplyste at hans parti vil ta skoleskyssaken opp politisk.

Lørdag 21. oktober 2017 hadde avisa et tosiders oppslag med tittelen

«Taxiselskapet har vært villig til å betale millionbeløp for å slippe å kjøre på denne grusvegen over skogen»

Videre i artikkelen sto det bl.a.:

Ifølge Gardermoen Taxisentral (GTS) er skoleskyssen til Emilie et spleiselag mellom Ruter og taxisentralen. De siste fire årene har GTS betalt opp mot 1,2 millioner kroner av skoleskyssen til eleven av egen lomme for å unngå å kjøre over Stangeskovene.

- Vi har betalt mer til vogn på denne turen enn anbudspris og Ruter har betalt oss for å gi denne eleven en så trygg skoletransport som mulig, sier daglig leder i Gardermoen Taxisentral og Taxi Romerike SA, Dag Bakke.

Har satt en egen pris

Han mener at Raumnes lager en røverhistorie av spekulasjoner om hva Ruter betaler for skoleskyssen til eleven Emilie. Både Ruter, datterselskapet Konsentra og GTS har uttalt at selv om skolevegen til Emilie har blitt dobbelt så lang, fordi vegeven over Stangeskovene ble definert som «ukjørbar», så betaler fylket kun for en strekning på 24,6 kilometer. En kvittering fra taxioperatør Lise Niska viser at prisen for hver tur til skolen er 1412 kroner. Verken Konsentra eller GTS forsto seg på denne kvitteringen i forrige uke, men Lise Niska uttalte til Raumnes at hun fikk betalt for å kjøre den lengste vegeven på 59 kilometer. Dette etter avtale med Konsentra. Bakke kan nå forklare kvitteringen Raumnes har vist til.

- Prisen på kvitteringen er hva GTS betaler til vogn, dette verken er, skal, eller må være i samsvar med kontraktprisen med Ruter. GTS står fritt til å sette pris på hva vi betaler til vogn, skriver Bakke i en epost til Raumnes, der han ber om at dette klargjøres i avisen.

Subsidierer 1,2 mill?

Han gjør det samtidig klart at det er fire år siden, ikke tre slik Raumnes har skrevet, man valgte å definere vegeven over Stangeskovene som for utrygg å kjøre på, og siden har man kjørt Emilie fra sitt hjem i Bråtesætra i Gransmyrvegen gjennom Aurskog, Sørums og via Auli til Østgård skole. Ut ifra kvitteringen til taxioperatøren har GTS betalt opp til 536 000 kroner i året til taxioperatøren for å daglig kjøre Emilie til og fra skolen, mens fylkeskommunen kun har betalt GTS drøyt 200 000 kroner for å

utføre denne tjenesten. Det betyr i så fall at GTS har subsidiert sin taxioperatør med over 300 000 kroner hvert år. I løpet av fire år har følgelig GTS vært villig til å subsidiere skoleskyssen til Emilie med opp til drøyt 1,2 millioner kroner fra egen lomme.

- Betyr det at GTS årlig har dekket 300 000 kroner av egen lomme for å finansiere denne skyssen?

- GTS dekker mellomværende mellom korteste strekning betalt av Ruter og faktisk bruk av vogn. Utover det kommenteres ikke summene, skriver Bakke.

- *Dårlig skogsbilveg*

Han viser videre til at avgjørelsen om å kjøre rundt om Aurskog ble tatt for fire år siden, og alle parter aksepterte dette. Bakke viser til at årsaken til endringen av ruta var med tanke på sikkerheten til skoleeleven.

- Vi tok ansvar for å ikke frakte skolebarn på dårlige skogsbilveger i øde områder uten telefondekning, og de vurderingene som ble gjort for fire år siden førte til at vi startet å kjøre rundt for å sikre en trygg skoleveg. Jeg blir meget forundret over hvordan denne saken har blitt framstilt av Raumes, sier Bakke.
..(..)..

Betaler for 24,6 km

Ruter har nektet Raumes innsyn i fakturagrunnlaget, ved å betegne både totalpris og enhetspris som taushetsbelagt informasjon. Etter oppslagene i Raumes har Ruter gjennomgått fakturagrunnlaget til GTS i forbindelse med skoleskyssen til Emilie, og Ruter kan bekrefte at de kun betaler for en transport på 24,6 kilometer.

- Det er 24,6 kilometer som skal avregnes, og tallene viser at det er slik det har blitt fakturert. Om GTS betaler sine operatører en høyere sum for transporten legger vi oss ikke bort i, sier fagsjef for skoleskyss i Ruter, Per Thorsby.

Viser til avtale

Taxioperatøren Lise Niska uttalte i Raumes at hun får betalt for å kjøre 59 kilometer over Aursmoen, og at prisen er 1412 kroner hver veg. Hun viste til at hun har en avtale med Konsentra om dette. Dette kan ikke Thorsby forstå.

- Vi har forsøkt å finne ut om noen kan ha inngått en slik avtale med taxioperatøren, men vi har ikke fått noen tilbakemelding om at dette stemmer, sier Thorsby.

Ville ikke snakke

Lise Niska uttalte til Raumes 7. oktober at hun hadde målt opp strekningen over Aursmoen slik Konsentra har gitt beskjed om, og hun viste til at hun kan dokumentere at hun hadde inngått en avtale med Konsentra om å få betalt for å kjøre over Aurskog og Sørumsund. Raumes kontaktet derfor Niska for å snakke om hvilken dokumentasjonen på avtalen med Konsentra hun sitter med.

- Jeg har sagt tidligere at jeg ikke ønsker å snakke om denne saken, sa Niska og avsluttet samtalen.

Avisa hadde samtidig et intervju over to spalter med innehaveren av Bråthen Taxi, som tidligere hadde utført transporten. Han uttalte bl.a.:

- Det er mye fin veg over Stangeskovene. Vi kjørte Emilie til skolen på denne vegen i to år, og vi opplevde aldri noen problemer med verken vegen eller sikkerheten, sier Per Arne Bråthen i Bråthen Taxi.

..(..)..

- Det er en grusveg, og jeg har forståelse for at det kan være trøbbel å kjøre der med minibuss. Men med bil opplevde vi aldri noen problemer, og på vinterstid opplevde vi vegen over Stangeskovene som bedre enn Rakeievegen, sier Bråthen.

- Det går tømmertransport på vegen. Opplevdes det som et problem?

- Vi hadde aldri noen problemer med det, sier Bråthen.

- Hva tenker du om at Konsentra og GTS for fire år siden definerte vegen som for dårlig til å kjøre på?

- Det ønsker jeg ikke å mene noe om, sier Bråthen.

Avisa publiserte en ny artikkel 28. oktober 2017 med overskrift «Ruter har selvkritikk». Det framgår av artikkelen at Ruter tok sjølkritikk for at de ikke hadde gjennomført en befaringsundersøkelse tidligere for å finne en løsning i saken.

Lederartikkel nr. 2 om saken ble publisert 30. oktober 2017. Den siteres i sin helhet:

Hvor slutter egentlig drosjehistorien?

Selv om Ruter har snudd og det er avklart at skattepenger ikke har blitt betalt for ekstraturen, er det ubesvarte spørsmål i drosjesaken, skriver Raumnes i denne lederartikkelen.

Ruter og drosjene har heldigvis snudd og Emilie slipper å sitte to timer ekstra i bil hver dag for å komme til og fra skolen. Men vi skjønner fortsatt ikke hvem som har tatt regninga.

At vegen over Stangeskovene var så dårlig at Emilie måtte kjøres gjennom Aurskog-Høland for å komme til skolen på Årnes var det vanskelig å forstå for dem som bodde i området.

Det er derfor gledelig at Ruter nå har snudd i saken, og krever at det skal kjøres korteste veg. De har rett og slett kommet til erkjennelse om at den vegen er god nok til å kjøres. At det måtte medieoppslag og reaksjoner fra stortingsrepresentant Sverre Myrli for at Ruter selv skulle undersøke vegen skulle vært helt unødvendig.

I denne saken har vi savnet at Ruter har lyttet til brukerne, og ikke bare lyttet til operatørene. Når familien til Emilie i to år har forsøkt å nå fram med at det er

unødvendig å kjøre jenta på sightseeing, er det grunn til å spørre hvorfor ikke Ruter har lyttet. Det er den som har skoen på, som vet hvor den trykker. Her mistenker vi at det skrivebordsbyråkrater har tatt et kjapt valg for å bli kvitt noen masete foreldre. Vi håper at Ruter endrer sine rutiner etter dette.

Det store spørsmålet som står igjen er hvem som egentlig har betalt for den ekstra kjøreturen. Når både Stangeskovene, Ruter og Emilies familie mener at veien er god nok, er det vanskelig å forstå hva som er den egentlige motivasjonen for å kjøre ekstra langt. Ruter sier de ikke betaler for omvegen, og Øvre Romerike Taxi bekrefter at de har betalt ut mellomlegget. Vil det si at det er andre drosjeeiere i praksis betaler for den ekstra turen? Ethvert privat selskap skal selvsagt få bruke sine ressurser som de selv vil, men det vil være overraskende om ikke drosjeeierne ber om svar her. Drosjeselskapet bør også gi en logisk forklaring på hvordan ekstraregningen betales, all den tid offentlig finansiering er en stor del av inntektsgrunnlaget til drosjene på Romerike.

Den siste artikkelen i artikkelserien sto på trykk 14. november 2017. På forsida var det et bilde av Emilie under overskriften «En gladere jente». I artikkelen er overskriften «Emilie føler seg ikke lenger som en postpakke». Lise Niska er ikke navngitt i artikkelen. Det påstås i artikkelen at Emilie har fått en skoleveg som er 20 minutter kortere hver veg, at hun kan kjøre sammen med andre elever, og at fylket sparer penger.

Pressens Faglige Utvalg (PFU) mottok 21. mars 2018 klage fra advokat Per Danielsen på vegne av Lise Niska. Klagen gjaldt at Niska ble identifisert i artiklene publisert av Raumnes 7. og 21. oktober 2017. Hun anførte at journalist Thomas Frigård hadde lovd å respektere hennes krav på anonymitet. I klagen ble det anført brudd på punkt 3.5 i Vær Varsom-plakaten, der det heter at det ikke skal oppgis navn på kilde for opplysninger som er gitt i fortrolighet, hvis dette ikke er uttrykkelig avtalt med vedkommende. Det var videre vist til punkt 3.3, der det bl.a. annet heter at det er god presseskikk å gjøre premissene klare i intervjusituasjoner og ellers overfor kilder og kontakter.

PFU konkluderte i en uttalelse 29. august 2018 med at Raumnes hadde opptrådt kritikkverdig vedrørende punkt 3.3 i Vær Varsom-plakaten. Redaksjonen skulle i større grad enn det som synes å være tilfelle, forsikret seg om at Niska forsto at hennes uttalelser ville bli publisert.

Niska tok ut stevning mot avisa, redaktøren og journalisten 4. mars 2019. Øvre Romerike tingrett avsa dom i saken 11. november 2019 med slik domsslutning:

1. Raumnes AS, Thomas André Frigård og Fred Christian Gjestad frifinnes.
2. Lise Niska dømmes til å betale 234 895 - tohundreogtrettifiretusenåttehundreogtittifem - kroner i sakskostnader til Raumnes AS, Thomas André Frigård og Fred Christian Gjestad innen 2 - to - uker fra dommens forkynnelse.

Niska har anket dommen til lagmannsretten. Avisa, redaktøren og journalisten tar tatt til motmæle. Ankeforhandling ble holdt i Lagmannsrettens Hus, Eidsvoll 23. og 24. september 2020. Det ble hørt tre partsforklaringer og fem vitner, hvorav ett vitne per telefon. Bevisførselen ellers framgår av rettsboka.

I prosesskriv 25. september 2020 framsatte advokat Danielsen begjæring om reassumering
Det ble bl.a. vist til følgende:

Foranlediget av tidspress som følge av for lite avsatt tid til hovedforhandlingen, beklager undertegnede å måtte be om reassumering av denne, etter å ha hørt ankemotpartens prosedyre.

I ankemotpartens avsluttende bemerkninger ble rettet sterkt angrep både mot Lise Niska og hennes ektefelle Ernst Niska.

Fremstillingen skapte mistanker om at Ernst Niska på klanderverdig vis hadde skaffet seg selv og ektefellen unødvendig lang kjørerute. Det ble påstått at han overfor beslutningstagerne hadde uttalt av den kortere veien var «ukjørbar,» hvilket ble fremstilt som åpenbart galt. Det ble videre påstått at den kortere veien var «fullt kjørbare».

Påstanden om Ernst Niska er klart uriktig, men det var umulig å bevise det i replikken. Samme gjelder den unyanserte påstanden om veiens beskaffenhet.

Påstanden ble fremsatt til tross for at det i saksforberedelsen var uttrykt enighet om «rettsfaktum» og at det ikke var grunnlag for å rette bebreidelser knyttet til insinuasjonen om misbruk av offentlige midler. I prosedyren ble dette likevel gjort, hvilket ikke var mulig å håndtere i replikken uten tilgang til de beviser som lå i ankeutdraget, fordi bevisførselen var avsluttet.

..(..)..

I AU sidene 32-22 ligger mailutveksling som beviser at Ernst Niska ikke har uttalt at veistykket ikke var kjørbart. Han har bare avgitt en balansert uttalelse. Her ligger også beslutningstagernes vurderinger.

I AU side 14-17 ligger bevis for trafikkulykker på samme veistrekning, artikler publisert av den saksøkte avisen Raumnes, også med personskaade til følge.

Hovedforhandlingen begjæres derfor gjenopptatt.

Det antas at det kan åpnes for ny bevisførsel som vist til ovenfor skriftlig, uten å måtte innkalle på nytt til muntlig forhandling.

Ankemotpartene ble i lagmannsrettens brev 25. september 2020 bedt om å ta stilling til begjæringen, og alternative framgangsmåter.

Advokat Wessel-Aas motsatte seg reassumering i prosesskriv 27. september 2020, og anførte at vilkårene i tvisteloven § 29-18 første ledd jf. § 9-17 annet ledd, ikke var oppfylt. Han anførte bl.a. videre:

I motsetning til hva ankende parts begjæring gir inntrykk av – gjennom det som for denne side for øvrig også fremstår som en fortegnert gjengivelse av den aktuelle del av undertegnedes prosedyre – ble det i prosedyren verken bygget på eller fremmet nye faktiske eller rettslige anførsler. Det ville retten selvsagt ha reagert på, om så var tilfelle.

Med hensyn til hva lagmannsretten skal avgjøre – hvorvidt Raumnes gjennom sine publiserte artikler har begått erstatningsbetingende ærekrenkelser av Lise Niska – står partenes påstandsgrunnlag i samme stilling som tidligere i ankesaken, ..(..)..

I den del av undertegnedes prosedyre som ankende part nå forsøker å bruke som grunnlag for å kreve reassumering etter tvisteloven § 9-17 annet ledd, ble ingen nye faktiske eller rettslige anførsler fremmet.
..(..)..

Hva undertegnede tok opp i den angjeldende del av prosedyren, dreide seg kun om høyttenkning omkring hvorfor Lise Niska skal ha fått så voldsomme reaksjoner på den omtalen hun ble til del i Raumnes – når det slik ankemotpartene oppfatter artiklene ikke rettes noen bebreidelser mot henne overhodet.
..(..)..

Poenget med hensyn til ankende parts begjæring om reassumering, er at intet av det som ble fremført i den delen av undertegnedes prosedyre innebar noen rettslig anførsel overhodet, langt mindre noe som endret ankemotpartenes påstandsgrunnlag. Tankerekken bygget dessuten utelukkende på faktiske omstendigheter som går frem allerede av tingrettens saksfremstilling (som begge parter har vært enige om at lagmannsretten kunne legge til grunn som hovedsakelig dekkende) og av forklaringene under ankeforhandlingen fra ankende part selv, hennes ektefelle og øvrige vitner som ankende part selv førte.

Hvorfor ankende part reagerte slik hun har forklart at hun reagerte på Raumnes' journalistikk, er som sagt heller ikke i seg selv et spørsmål som retten skal ta stilling til for å avgjøre det som er ankesakens gjenstand.

At ankende part generelt har ønsket seg at det var satt av mer tid til ankeforhandlingen, uten å ha fått gehør for det, kan selvsagt ikke i seg selv begrunne et krav om reassumering.

Advokat Danielsen kommenterte dette i prosesskriv 28. september 2020, og anførte bl.a.:

Den ankende part registrerer at ankemotparten ikke bestrider det som herfra påstås rent faktisk ble uttalt i prosedyren. Ankemotparten forsøker imidlertid tolke seg bort fra den mulige betydningen av hva man selv har prosedert på, ved å kalle det nye rettsgrunnlaget og de nye anførselene for «høyttenkning».

I rettsprosessen finnes ikke «høyttenkning». En domstol kan ikke se bort fra nytt rettsgrunnlag og nye anførsler selv om de gis en kuriøs merkelapp.
..(..)..

Det ble i ankemotpartens prosedyre rettet angrep mot den ankende parts troverdighet, motiver og hederlighet, når det ble forsøkt sådd tvil om ankende parts forklaring i retten og i legejournal på hvorfor saken er stor belastning for henne. Det nye rettsgrunnlaget og de nye anførslene ble her brukt som støtte for angrep på hennes troverdighet. Også derfor må ny bevisførsel tillates.

Advokat Wessel-Aas anførte i prosesskriv 29. september 2020 at han ikke var enig i den ankende parts utlegning av hans innledende bemerkninger i prosedyren.

Lagmannsrettens syn på begjæringen om reassumering:

Lagmannsretten forkaster begjæringen om reassumering og legger til grunn at behandlingen av begjæringen kan tas samtidig med at det avsies dom i saken, jf. LH-2014-122037 og LB-2008-127734.

Hjemmel til å beslutte fortsatt forhandling etter at den ordinære hovedforhandlingen er avsluttet, såkalt reassumering, finnes i tvisteloven § 9-17 annet ledd. Det følger av tvisteloven § 29-18 første ledd at bestemmelsen også gjelder ved ankeforhandling i lagmannsretten. Bestemmelsen tilsvarer tvistemålsloven § 339 første ledd.

Vilkårene for reassumering er strenge, jf. Rt-1974-961. Det er ikke tilstrekkelig at det nye beviset vil kunne anses som et relevant ledd i en argumentasjonskjede. Det kreves at beviset umiddelbart og med stor tyngde, peker mot en bestemt løsning av tvisten. Kriteriet «nødvendig for å få et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag i saken» i tvisteloven § 9-17 annet ledd er ikke ment å innebære noen oppmykning av det strenge kravet som tidligere gjaldt etter tvistemålsloven, jf. NOU-2001-32B side 761.

Ankende parts begjæring om reassumering er begrunnet med at motpartens prosessfullmektig i prosedyren framsatte påstander om Lise Niskas ektefelle som er uriktige og at det blir støttet av dokumenter i det faktiske utdraget som ankende part av tidshensyn ikke dokumenterte. At advokat Danielsen avsto fra slik dokumentasjon var bl.a. begrunnet med at han la til grunn at partene under saksforberedelsen var enige om «rettsfaktum» og at det ikke var grunnlag for å rette bebreidelser om misbruk av offentlige midler.

Lagmannsretten kan et stykke på veg være enig med ankende part i at motpartens prosessfullmektig i sin prosedyre framsatte visse ufunderte teorier om hvorfor Lisa Niska reagerte så sterkt på avisoppslagene i Raumes som hun gjorde, og at dette ble gjort løstrevet fra den tidligere bevisførselen. Hans spekulasjoner utgjorde derimot ikke noe nytt

påstandsgrunnlag og gjaldt uansett forhold helt på siden av det lagmannsretten skal ta stilling til. For lagmannsretten er det ikke nødvendig med ytterligere forhandlinger om ektefelles eventuelle rolle i avtaler mellom ham eller Lise Niska og Gardermoen Taxisentral for å få et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag. Saken gjaldt en beskyldning om mulig misbruk av offentlige midler, og det er i saken enighet om at offentlige midler ikke er misbrukt. Det er derfor ikke hjemmel for reassumering, og begjæringen forkastes.

Ankende part, Lise Niska, har i hovedsak anført:

Raumnes har beskyldt Lise Niska for sterkt klanderverdig adferd, nærmere bestemt for misbruk av offentlige midler. Det vises til lederartikkelen 29. september 2017, som ble publisert både i papirutgaven og i nettutgaven. Det er iallfall skapt slik mistanke, noe som er nok til konstatere objektiv overtredelse av skadeserstatningsloven § 3-6 a, jf. også Rt-2005-1677 avsnitt 59 (Fædrelandsvennen).

De påklagede ytringene skal tolkes slik en «alminnelig leser» oppfatter dem objektivt i konteksten. Det er nok at en del lesere oppfatter beskyldningene slik den ankende part anfører.

Tingretten har feilaktig krevd at det må være rettet konkrete beskyldninger mot Niska, jf. dommen side 12 og 13. Et slikt krav finnes ikke. Det er det samlede inntrykk som er avgjørende. Det gjelder ikke er legalitetsprinsipp i injurieretten. Domstolene skal finne kjerneinnholdet i de omstridte ytringene, jf. Bjørnar Borvik, Personvern og ytringsfridom, 2011 side 270:

Domstolen søker å avklare kjerneinnholdet i dei omstridde ytringane, og praksis viser at ordlyden ikkje utgjer ei yttergrense for kva slags tolkingsresultat som kan leggst til grunn. Det er ikkje haldepunkt for å hevde at EMD har lagt til grunn eit legalitetsprinsipp for tolkinga av omstridde ytringar. ..(..). Høgsterett har difor sine ord i behald når det i Rt. 2003 s. 1190 (Johan Jørgen Holst Minnefond) vart uttalt at det ikkje er grunnlag for å hevde at EMD har utvist mindre vilje enn norske domstolar til å tolke inn skuldningar som ikkje direkte framgår av ordlyden i dei omstridde ytringane.

Tingretten har videre feilaktig kommet til at «transportøren» nevnt i lederartikkelen sikter til drosjesentralen Gardermoen Taxisentral. «Transportøren» er imidlertid den som transporterer eleven, altså drosjesjåføren. Hun er i alle fall sammen med andre omfattet av begrepet, og slik oppfattet både hun det og andre. Etter avisas oppslag opplevde Niska at folk ikke ville kjøre med henne, men slengte igjen døra når de så hvem som kjørte drosja og beskyldte henne for å være en svindler. Det framgår av publiserte leserkommentarer at lesere av Raumnes har oppfattet beskyldningene som rettet mot Niska.

Det er alminnelig kjent på Romerike at Gardermoen Taxisentral ikke er noen transportør, bare en sentral som formidler oppdrag, og ikke transporterer sjøl. Det ligger i navnet «Gardermoen Taxisentral». Sjøl om Niska ikke var navngitt i de to første artiklene eller i lederen, visste mange i kommunen at det var hun som kjørte Emilie til og fra skolen. I siste avsnitt i lederen 29. september 2017 pekes det direkte på «enkeltsjåfører» og at de ikke må få ta avgjørelser som er ugunstige for brukere og offentlige midler. Den mistanken avisa fremmer om misbruk av offentlige midler peker dermed direkte på Niska.

Beskyldningen mot Niska om sterkt klanderverdig adferd ble forsterket i artikkelen 7. oktober 2017, der hun ble identifisert med navn som transportøren til skoleeleven Emilie, ved bruk av fullt navn og publisering av bilde av taxi-kvittering knyttet til den aktuelle ruta. Det er en ærekrenkende beskyldning sjøl om det ikke påstås at vedkommende har gjort noe straffbart, jf. Rt-2003-1190 avsnitt 64.

Det er tale om en påstand om faktiske forhold, som det kan kreves sannhetsbevis for. Det er ikke ført noe bevis for at påstanden var riktig. Partene har tvert om vært enige om at Niska ikke har opptrådt uhederlig, sjøl om motpartens prosessfullmektig i sin prosedyre kastet fram nye mistanker om snusk, nå mot hennes ektefelle.

Lise Niska har kun kjørt en ferdig priset tur og ikke påvirket verken kjøreruta eller prisen. Det er forøvrig mange unøyaktigheter i avisas beregninger – den tidsmessige forskjellen mellom de to aktuelle kjørerutene er kun 7 minutter. Saken er derfor en klassisk ærekrenkelsessak som gjelder beskyldning om faktisk forhold som ikke har et fyldestgjørende faktisk grunnlag, jf. skadeserstatningsloven § 3-6 a. Niska kan ikke klandres for at hun ikke ville snakke med avisa. Ved den første kontakten med journalisten ble hun lovd anonymitet – noe han ikke respekterte – og hun gjorde oppmerksom på at hun hadde taushetsplikt om de faktiske forholdene på grunn av en avtale med Konsentra.

Journalisten hefter for beskyldningene i artiklene han skrev 25. og 28. september og 7. og 21. oktober 2017. Redaktøren hefter både for lederartiklene og de øvrige artiklene, mens utgiveren Raumnes AS hefter for alles forhold.

Beskyldningene mot Niska er kun beskyttet av ytringsfriheten om journalisten og redaktøren har vært i aktsom god tro, etter hovedregelen slik den bl.a. følger av Rt-2005-1677 avsnitt 75 (Fædrelandsvennen):

Det er et grunnleggende vilkår at usanne ærekrenkende påstander rettet mot private personer må være av allmenn interesse for å være beskyttet mot inngrep, jf. eksempelvis Rt-2003-928 avsnitt 45. I tillegg kreves etter EMDs og Høyesteretts praksis at journalist og eventuelt redaktør har vært aktsomme ved utformingen av oppslag og ved publiseringen. Ved bedømmelsen av journalists og redaktørs aktsomhet vil spørsmålet om et faktautsagn er riktig, om det er tatt nødvendige

forbehold, vurdering av behovet for å identifisere enkeltpersoner og undersøkelser av om beskyldningene er sanne, være vesentlige.

Det vises også til Rt-2003-928 avsnitt 41 (Tønsberg Blad):

Hovedregelen både etter norsk injurielovgivning og etter EMK artikkel 10 er at ikke beviste ærekrenkende faktapåstander ikke er beskyttet av ytringsfriheten. For så vidt gjelder EMDs praksis viser jeg til dom 20. mai 1999 i saken Bladet Tromsø og Stensaas mot Norge (sak 21980/93) (EMD-1993-21980) avsnitt 66, samt til dom 7. mai 2002 i saken McVicar mot Storbritannia (sak 46311/99) (EMD-1999-46311) avsnittene 84 og 87. Det må foreligge spesielle grunner for å fravike denne hovedregelen.

I saken her var det var uaktsomt av både redaktør og journalist å publisere så vidt alvorlige beskyldninger mot den ankende part uten å ha skaffet sannhetsbevis på forhånd, og uten å ha foretatt tilstrekkelig med forsvarlige undersøkelser. Det er klart nok at saken hadde allmenn interesse, men det var ikke noe grunnlag for å insinuere misbruk av offentlige midler. Redaksjonen kunne godt ha det som en intern arbeidshypotese at det forelå snusk i saken, men de kunne ikke kaste det fram som en beskyldning uten å undersøke saken først. Det er ikke grunnlag for å kritisere Niska for at hun ikke bidro til en avklaring av de faktiske forholdene – hun ble uansett først kontaktet etter den første lederen, og hun ba om anonymitet – noe avisa ikke respekterte og har fått kritikk for i PFU.

Det finnes ikke noe annet grunnlag for en rettsstridsreservasjon. Avisa har ikke dementert beskyldningene og at saken hadde allmenn interesse kan ikke slå igjennom når avisa ikke var i aktsom god tro. Det vises til Danielsen, Renaissance for vernet mot injurier i Norge, Lov & Rett nr. 3 2015 side 171:

Hovedregelen i klassiske injuriersaker er at usanne ærekrenkende uttalelser om faktiske forhold ikke er beskyttet av ytringsfrihetsbestemmelsen i EMK artikkel 10, selv om saken har allmenn interesse og beskyldningen er rettet mot politiker eller annen offentlig person. Unntak kan tenkes dersom det foreligger spesielle grunner, dvs. hvis det bygges på offentlige kilder og dokumenter eller ekstraordinære omstendigheter gjør seg gjeldende.

Beskyldninger er derfor ikke beskyttet av ytringsfriheten. I interesseavveiningen mellom Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8 og artikkel 10, skal hensynet til artikkel 8 gå foran.

Niska har krav på oppreisning. Beløpet skal ha en allmennpreventiv virkning og det skal legges vekt på at Niska tok dette svært tungt. Det skal ses hen til størrelsen på publikasjonen. For nivået vises det til Rt-2014-1170 (Nordlandsposten) og Rt-2014-152 (ambulansesjåføren) der beløpene ble satt til henholdsvis 400 000 og 200 000 kroner.

Ankende part har lagt ned slik påstand:

1. Raumnes AS dømmes til å betale oppreisningserstatning til Lise Niska fastsatt etter lagmannsrettens skjønn.
2. Redaktør Fred Christian Gjestad og Raumnes AS dømmes in solidum til å betale oppreisningserstatning til Lise Niska fastsatt etter lagmannsrettens skjønn.
3. Thomas André Frigård og Raumnes AS dømmes in solidum til å betale oppreisningserstatning til Lise Niska fastsatt etter lagmannsrettens skjønn.
4. Raumnes AS, Fred Christian Gjestad og Thomas André Frigård dømmes in solidum til å erstatte Lise Niskas sakskostnader for forlikrådet, tingretten og lagmannsretten.

Ankemotpartene, Raumnes AS, Fred Christian Gjestad og Thomas André Frigård, har i hovedsak anført:

Tingrettens dom er riktig både vedrørende de faktiske og rettslige sider. Ankemotpartene legger til grunn at anken kun gjelder tingrettens rettsanvendelse, jf. at dette ble avklart under planmøtet og seinere prosessutveksling om både antall rettsdager som var nødvendig for gjennomføring av ankeforhandling og nødvendigheten av vitneførsel.

Det er ikke framsatt noen ærekrenkende beskyldninger. Ankemotpartene fastholder at ingen del av deknningen verken, isolert eller samlet sett, inneholder noen ærekrenkende beskyldning rettet mot Lisa Niska. Det har hele tida vært vanskelig å få motparten til å konkretisere hva som skulle utgjøre en ærekrenkende omtale. Basert på hva som er anført under ankeforhandlingen kan det synes som det nå kun er omtalen i lederen 29. september 2017 saken handler om. Der er hennes navn ikke nevnt.

Ved tolkningen av utsagnene skal det tas utgangspunktet hva den ordinære leser vil oppfatte, jf. Rt-2015-746. Motpartens anførsel om at det er tilstrekkelig at «en del» lesere vil oppfatte deknningen slik Niska tilsynelatende gjør, er uriktig. Dette bygger på en dom fra 1985, som ikke lenger gir uttrykk for gjeldende rett. Både i praksis fra Høyesterett og fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) er testen om «the ordinary reader» eller «den alminnelige leser» oppfatter ytringene på en bestemt måte.

Det er den samlede avisdekning som må vurderes, og ikke enkeltsetninger eller ytringer isolert. Det er sikker rettspraksis man ikke kan innfortolke beskyldninger som ikke kan forankres i det som faktisk er ytret.

Den alminnelige leser vil oppfatte at det rettes kritikk mot Ruter/Konsentra, og Gardermoen Taxisentral. Det er disse som er tema for artikkelserien. Den eneste gangen Niska er omtalt er hun korrekt sitert, og det fremmes ingen beskyldninger eller kritikk mot

hende. Opplysningen om at hun kjører en omvei i samsvar med avtale, og får betalt for dette, er ikke ærekrenkende. Hva Niska sjøl oppfattet er ikke avgjørende.

Den voldsomme reaksjonen på artiklene kan kanskje ha sammenheng med at det ble avdekket – for de andre drosjeeierne tilknyttet Gardermoen Taxisentral – at mellomlegget mellom det Konsentra betalte og det Niska fikk utbetalt ble dekket av taxisentralen? Den eneste kilden til at man ikke kunne kjøre Rakeievegen var hennes ektemann, som også sørget for betaling for lang veg, slik at taxiselskapet kjørte med tap.

Lederartikkelen «Molbo-reise i skauen» ble publisert lenge før Niska overhodet var omtalt i avisen, direkte eller indirekte. Begrepet «transportøren» kan ikke forstås som Niska og det var ikke henne redaktøren siktet til. Med «misbruk av offentlige midler» menes at det brukes mer midler enn nødvendig, og det er ikke en ærekrenkelse av alle som jobber der. Dersom det eventuelt var en ærekrenkelse av henne i ledere, ble den reparert i artikkelen 7. oktober 2017, der det framkommer at det er Konsentra som ikke har gjort jobben sin ved å betale for lengre kjøring enn nødvendig.

Saken kan ikke sammenliknes med Rt-2005-1677 (Fædrelandsvennen). Der ble en konkret person under etterforskningen av voldtekt og drap av to jenter framstilt som mulig gjerningsmann.

Niska har reagert på at hun ble navngitt, men det er ikke rettsstridig å publisere noens navn eller gjengi korrekte hva vedkommende vitterlig sa til avisa. Kritikken fra PFU har ikke relevans for denne saken.

Subsidiært, for det tilfelle at lagmannsretten skulle komme til at avisa har framsatt ærekrenkende beskyldninger mot Niska, anføres det at det uansett ikke foreligger rettsstridig omtale av henne. Eventuelle ærekrenkende ytringer er berettiget etter en avveining av de hensyn som begrunner ytringsfrihet, jf. EMK artikkel 10 og Grl. § 100. Dermed kan det uansett ikke bli tale om erstatningsansvar.

Etter skadeserstatningsloven § 3-6 a annet ledd skal det i rettsstridsvurderingen særlig legges vekt på om ytringen hviler på et fyldestgjørende faktisk grunnlag, på ytringens grad av krenkelse, og om hensynet til den krenkede er tilfredsstillende ivaretatt ved for eksempel adgang til imøtegåelse, om allmenne interesser eller andre gode grunner tilsa at den ble satt frem, og om ytreren har vært i aktsom god tro med hensyn til de momenter som kan gjøre ytringen berettiget.

Ingen av disse momentene er absolutte vilkår. Det vises til den nyeste avgjørelsen fra Høyesterett, jf. Rt-2015-746 (Aftenposten) avsnitt 63.

Avisomtalen gjelder forhold av stor *allmenn interesse*. Hvordan ivaretas barnas interesser når det offentlige har ansvaret for skoleskyss og hvordan brukes offentlige midler? Artiklene ble skrevet av en journalist med generelt fokus på å ettergå det offentlige, og han arbeider i dag i Kommunal Rapport. I saken oppfylte Raumnes sin oppgave som «*public watchdog*», og omtalen medførte kortere skoleveg for Emilie og besparelse for det offentlige. En dom mot Raumnes vil ramme pressens mulighet til å oppfylle sin rolle.

Saken omhandler ikke privatlivets fred, men Niska som en *næringsdrivende* som utfører en tjeneste for det offentlige. Hun har flere ansatte enn avisa og må tåle å bli omtalt.

Avisa hadde *godt faktisk grunnlag* for sin omtale av saken og *opptrådte aktsomt*. Det er publiseringstidspunktet som er avgjørende. Emilies stefar oppsøkte avisa etter at han gjennom flere år hadde forsøkt å få kortet ned den daglige kjøreturen til skolen. Han hadde med seg all korrespondanse med Konsentra. Før den første artikkelen hadde journalisten kontakt med Konsentra, Stangeskovene og Statens vegvesen, og han oppsøkte sjøl vegen og sjekket kjøretider og distanser.

Da journalisten seinere fikk se kvitteringen fra Niska, måtte han sjølsagt ta kontakt med henne. Alt annet ville vært galt. Det var hun som fortalte avisa at hun fikk betalt for den distansen hun kjørte, noe de andre kildene ikke kunne forstå. Først den 21. oktober 2017 ble det oppklart at det ikke var det offentlige, men taxisentralen, som betalte for lange strekningen. Niska fikk da muligheten til å oppklare forholdene, men hun ville ikke ha kontakt med avisa. Det kan vektlegges i hennes disfavør at hun ikke benyttet denne muligheten, jf. Rt-2003-1190 avsnitt 84-85 (Johan Jørgen Holst Minnefond). Først nesten et år etterpå mottok avisa en forliksklage.

Det er ikke påvist feil i artiklene. Niska fikk komme til orde, og deknningen er balansert både samlet og i enkeltartikler. En eventuell krenkelse av Niska må anes som svært beskjeden, og må uansett anses balansert ved etterfølgende artikler. Det er dokumentert at skolejenta Emilie ble kjørt en lenger veg enn nødvendig til skolen, og det er dokumentert at Niska fikk høyere betalt enn hun hadde fått ved å kjøre Emilie den korteste ruta. Dersom gjengivelse av disse, korrekte faktiske forhold kan anses som ærekrenkende beskyldninger, kan de uansett ikke anses som rettsstridige.

En domfellelse i denne saken vil utgjøre en stor hindring på muligheten til å drive helt alminnelig, undersøkende journalistikk og publisere sannferdige opplysninger om bruk av offentlige midler.

Ankemotpartene har lagt ned slik påstand:

1. Anken forkastes.

2. Lise Niska pålegges å erstatte Raumnes AS, Thomas André Frigård og Fred Christian Gjestads sakskostnader også for lagmannsretten.

Lagmannsrettens syn på saken:

En ærekrenkelsessak gjelder tre hovedproblemstillinger.

- De aktuelle utsagnene må først tolkes for å bringe meningsinnholdet på det rene.
- Deretter må det tas stilling til om ytringene er egnet til å krenke en annens æresfølelse eller omdømme, jf. skadeserstatningsloven § 3-6 a første ledd.
- Dersom det er tilfellet, må det tas stilling til om utsagnene er rettsstridige, jf. skadeserstatningsloven § 3-6 a annet ledd.

Ved tolkningen må det ses hen både til enkeltstående utsagn og hvilken betydning disse kan tillegges når alle de aktuelle utsagnene ses i sammenheng.

Lagmannsretten har forstått ankende part slik at det primært er artiklene som ble offentliggjort i papiravisa 26. og 28. september og 7. oktober 2017, samt lederartikkelen fra 29. september 2017, som inneholder ærekrenkende beskyldninger mot Niska. For så vidt gjelder den andre lederen – i papiravisa 30. oktober 2017 – ble det under ankeforhandlingen opplyst at ankende part ikke hadde noen krav knyttet til denne. Om det eventuelt av denne artikkelen kan utledes en beskyldning om klanderverdig adferd knyttet til at andre drosjeeiere – gjennom taxisentralen – dekket mellomlegget knyttet til at den lengste vegen ble benyttet, så faller det utenfor sakens rammer.

I den første artikkelen opplyses det at «transportøren» mener den korteste vegen er for dårlig, og at det er årsaken til at eleven blir transportert langs den lengre vegen. I den aktuelle sammenhengen kan «transportøren» omfatte de offentlige instansene med ansvar for skoleskyssen – det vil si Ruter og Konsentra – og det kan i tillegg omfatte taxisentralen og den enkelte transportør. Gjennom intervjuet med Aune fra Konsentra framkommer at det er «taxiselskapet» som mener at den korte vegen er for dårlig og at Konsentra derfor har akseptert at den lengre vegen blir benyttet. Samtidig opplyses det at «taxiene» ikke får betalt for mer enn 24 kilometer sjøl om de kjører lengre.

Når det så utvetydig opplyses at taxiene uansett kun får betalt for 24 kilometer, kan ikke lagmannsretten se at det i artiklene den 26. september 2017 rettes noen anklager om klanderverdig adferd knyttet til misbruk av offentlige midler mot den enkelte drosjeeiere eller drosjesjåfør. Det eventuelt klanderverdige kunne være at det ikke tas nok hensyn til elevens behov for tidsmessig kortest mulig transport, men når representanten fra Konsentra går god for ordningen, tar denne instansen også ansvaret for forholdene. Uansett hvordan «transportøren» kan forstås, kan lagmannsretten derfor ikke se at det er rettet noen anklage mot den enkelte drosjeeiere/drosjesjåfør, og derfor heller ikke mot Lise Niska.

For Niska må dette imidlertid ha fortonet seg annerledes. Som det ble avklart i avisa seinere, mottok hun 1412 kroner per tur. Hun visste derfor allerede ved den første artikkelen at Konsentras opplysninger om at de kun betalte for 24 kilometer ikke kunne være helt korrekt. Som den aktuelle drosjeeieren/drosjesjåføren, var hun derfor ikke utenfor eventuell kritikk etter de linjer avisa la opp til, om den reelle prisen ble kjent. Om hun var klar over at mellomlegget for den lengre turen ikke kom fra Konsentra, men fra taxisentralen, er i denne sammenhengen irrelevant.

Heller ikke i den neste artikkelen fra 28. september 2017 er det antydninger om at ansvaret for at den lange vegen er valgt, kan ligge hos den enkelte drosjeeier eller drosjesjåfør. I artikkelen begrunner Bakke fra Gardermoen Taxisentral hvorfor traseen over Stangeskovene og Rakeievegen ikke oppfattes som sikker nok. Og det vises igjen til at Konsentra har akseptert dette. Det ble ikke framsatt noen ærekrenkende ytring mot den enkelte drosjeeier/drosjesjåfør, og dermed heller ikke mot Niska.

I lederen 29. september 2017 antydes det misbruk av offentlige midler – det «lukter misbruk av offentlige midler». Det konstateres ikke at det er tilfellet i saken, men det anses ifølge avisa som nærliggende at økonomiske motiv er den bakenforliggende årsaken til et ellers – for bl.a. avisa og Emilies stefar – uforståelig valg av kjørerute. Noen dager tidligere hadde Konsentra opplyst til avisa at det ble betalt for 24 kilometer uansett kjøre lengde, men avisa slo seg åpenbart ikke til ro med det. Om den lange ruta ikke ga høyere betaling, kunne det være tale om å spare utgifter til besøk på verksted:

Når en transportør velger å kjøre dobbelt så langt for å hente en 7.-klassing til skolen er det jo enten fordi det er kostnadsbesparende eller fordi det gir økte inntekter. Er vegen så dårlig at hver tur betyr et besøk på verksted, sier det seg selv at det er kostnadsbesparende å kjøre den andre vegen. ..(..). Det er da nærliggende å tro at omvegen gir en vesentlig høyere inntjening for transportøren.

«En transportør» kan her vanskelig omfatte de offentlige instansene som finansierer skoleskyssen – Ruter eller Konsentra. De kan ikke ha noen økonomisk interesse i å betale mer enn nødvendig for turen. Ordene «en transportør» og «transportøren» dekker derimot etter en naturlig språklig forståelse både taxiselskapet, som tidligere er identifisert som Gardermoen Taxisentral, og de som konkret utfører transporten. Neste avsnitt gjør det utvilsomt:

Transportører skal også velges etter anbud slik at rimeligste alternativ foretrekkes. Men etterprøvingen må også kunne skje ned på et individnivå, slik at ikke enkeltsjåfører eller selskaper kan ta valg som er ugunstige for både bruker og offentlige midler.

Etter lagmannsrettens vurdering blir det med dette rettet mistanke om mulig misbruk av offentlige midler mot den drosjeeieren og den sjåføren som konkret kjørte Emilie. Lest i

sammenheng uttales det ikke bare at avisa vil etterprøve dette helt ned på individnivå, men også at det mulige misbruket av offentlige midler kan skyldes valg gjort av den aktuelle sjåfør i saken.

Lise Niska var fortsatt ikke navngitt i avisa, men det må legges til grunn at flere personer i Nes kommune visste at hun var den faste sjåføren for Emilie. Som hun sjøl forklarte i lagmannsretten: -Skolen så jo at det var jeg som leverte henne.

Den opplevelsen hun hadde med i alle fall én passasjer som av slo å kjøre med henne fordi hun var en «svindler», viser det samme.

Lagmannsretten kan ikke se at neste artikkel, artikkelen 7. oktober 2017, inneholder noen beskyldninger mot Niska. Avisa hadde fått tilgang til en kvittering med Niskas løyvenummer som viste at hun fikk betalt 1412 kroner per tur for å kjøre den lengste vegen på 59 kilometer. Dette ble lagt fram for Konsentra som fastholdt at de kun betalte for 24,6 kilometer, og ikke forsto hva slags kvittering det var snakk om. Deretter ble Niska intervjuet under fullt navn, og det er ikke anført at hun er feilsitert. Avisa skriver at hun «erkjenner» at det stort sett er hennes biler som har kjørt Emilie. Valget av dette ordet – som mer nøytralt kunne vært byttet ut med «opplyser» – inneholder ikke noen beskyldning, men kan utlegges som om hun egentlig ikke ville fortelle at hennes drosjer hadde transporten. Ingen av avisas spørsmål til Niska inneholder noen anklager om klanderverdig adferd.

Oppsummert er det etter dette lagmannsrettens konklusjon at redaktøren av avisa – i den aktuelle lederen – framsatte en beskyldning om mulig misbruk av offentlige midler mot den ikke navngitte drosjeeieren/drosjesjåføren som kjørte Emilie. Om redaktøren allerede da visste at det var Niskas biler som kjørte Emilie eller ikke, er ikke relevant. Sjøl om han ikke visste hvem dette var, framsatte han gjennom avisa en beskyldning om mulig klanderverdig adferd mot flere, herunder en person – eller et drosjeselskap – som kunne identifiseres av flere av avisas lesere. Beskyldningen var egnet til å krenke hennes omdømme, og var derfor en ærekrenkende ytring slik dette skal forstås etter skadeserstatningsloven § 3-6 a.

Det er tale om en påstand om faktiske forhold. Det er ikke ført sannhetsbevis for innholdet, og ankemotpartene har heller ikke anført at det kan føres sannhetsbevis for at Niska har opptrådt klanderverdig i saken. Antydningene fra deres felles prosessfullmektig under prosedyren i lagmannsretten om at det kunne være hennes ektefelle som hadde utvirket at drosja sluttet å kjøre over Rakeievegen og at taxisentralen betalte mellomlegget mellom kort og lang tur, faller utenfor sakens rammer.

For så vidt gjelder journalisten, kan ikke lagmannsretten se at han har framsatt noen beskyldning mot Niska som er egnet til å krenke hennes æresfølelse eller omdømme. Han blir derfor å frifinne allerede på dette grunnlag.

Det neste spørsmålet for lagmannsretten er om redaktørens ytring likevel er rettmessig etter en avveining av de hensyn som begrunner ytringsfriheten, jf. skadeserstatningsloven § 3-6 a annet ledd. Det følger av Grunnloven § 100 annet ledd at dette bl.a. er hensynet til «sannhetssøken, demokrati og individets frie meningsdannelse».

Skadeserstatningsloven § 3-6 a annet ledd lyder:

En ærekrenkende ytring medfører ikke ansvar etter første ledd dersom den anses berettiget etter en avveining av de hensyn som begrunner ytringsfrihet. Ved denne vurderingen skal det særlig legges vekt på om ytringen hviler på et fyldestgjørende faktisk grunnlag, på ytringens grad av krenkelse, og om hensynet til den krenkede er tilfredsstillende ivarett ved for eksempel adgang til imøtegåelse, om allmenne interesser eller andre gode grunner tilsa at den ble satt frem, og om ytreren har vært i aktsom god tro med hensyn til de momenter som kan gjøre ytringen berettiget.

Det følger av Rt-2015-746 (Aftenposten) avsnitt 58 at bestemmelsen på det tidspunktet var i samsvar med gjeldende praksis etter Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Lagmannsretten er ikke kjent med at nyere praksis fra EMD har endret dette.

Det synes å være uenighet mellom partene om kravet til ytrerenes aktsomme god tro er et eget vilkår eller om det inngår som ett av flere elementer i en samlet vurdering. Lagmannsretten er enig med ankemotpartene i at denne problemstillingen synes avklart av Høyesterett i Rt-2015-746 avsnitt 63:

Isolert sett kan dette leses som om det ved siden av den overordnede interesseavveining, må oppstilles et selvstendig og absolutt krav om at journalistene har hatt et forsvarlig faktagrunnlag, har opptrådt i god tro og i tråd med etiske grunnregler for pressen slik ankemotparten har gjort gjeldende. Jeg finner det klart at dommen ikke skal forstås slik. Det som uttrykkes ved dommen er bare at den sterke vektlegging av pressens viktige funksjon i samfunnet, svekkes ved slike avvik fra akseptable standarder.

Basert på dette kan ikke lagmannsretten følge ankende part i at det avgjørende er om redaktøren var i aktsom god tro med hensyn til at beskyldningen var korrekt. Alle elementene framhevet i skadeserstatningsloven § 3-6 a annet ledd må vurderes samlet og avstemmes mot hverandre.

Saken hadde åpenbart allmenn interesse. Det gjelder både spørsmålet om hvorvidt kjøretida og kjørelengden kunne gjøres kortere av hensyn til eleven og om det offentlige brukte mer penger enn nødvendig til skoleskyss. Gjennom lederen signaliserte avisa at den

ikke så seg ferdig med saken, men ville fortsette å undersøke hvor et – for avisa – uforståelig valg av kjørerute var valgt. Det forelå derfor tilstrekkelige grunner for å framsette den mistanken avisa hadde.

Med hensyn til graden av krenkelse er det etter lagmannsrettens vurdering ikke tale om en spesielt alvorlig beskyldning, både fordi Niska på dette tidspunkt ikke var navngitt og fordi hun – i egenskap av å være «enkeltsjåfør» – ble utpekt som en av flere mulige ansvarlige for det mulige misbruket av offentlige midler. Avisa antydde ikke at det forelå noe kriminelt, men at en eller flere aktører hadde inngått en avtale som ga unødvendig høy inntjening, med tilsvarende sløsing med offentlige midler.

Redaktøren påsto dessuten ikke at offentlige midler faktisk ble misbrukt, men at det for ham framsto som en klar mulighet. Det er forståelig at de mulige kandidatene for et eventuelt misbruk i den sammenhengen ble nevnt. Gjennom å signalisere at avisa ikke var ferdig med saken, la avisa dessuten til rette for at de som gjennom lederen fikk mistankens lys rettet mot seg, kunne komme med en imøtegåelse og dermed renske seg. Niska benyttet seg ikke av denne muligheten, men ønsket verken å bli navngitt eller sitert da hun seinere ble kontaktet. Sett hen til at hun var næringsdrivende med flere ansatte, kunne avisa forvente at hun ville bidra til oppklaringen, jf. også Rt-2015-746 avsnitt 84. Mistanken ble gjennom hennes passivitet hengende lenger enn nødvendig. Hennes psykiske sammenbrudd kom ikke etter at lederartikkelen ble trykket, men vel en uke seinere, etter artikkelen der hun bekreftet overfor avisa at betalingen hun mottok var 1412 kroner per tur.

Den mistanken om misbruk av offentlige midler som ble rettet mot enkeltsjåfører ble endelig fjernet i artikkelen 21. oktober 2017. Da forklarte Bakke i Gardermoen Taxisentral hvordan det kunne ha seg at det offentlige betalte for 24 kilometer, mens Niska likevel fikk betalt for 59 kilometer. Gardemoen Taxisentral tok ansvaret for dette, og viste til at skolebarna skulle ha en trygg skoleveg. Etter dette kunne det ikke lenger foreligge noen mistanke om at Niska hadde gjort noe klanderverdig, i alle fall ikke for så vidt gjelder offentlige midler.

På det tidspunktet lederen ble trykket hadde avisa, etter lagmannsrettens vurdering, et relativt svakt grunnlag for å rette sin mistanke mot «enkeltsjåfører». Den 26. september 2017 hadde Aune fra Konsentra opplyst til avisa at de kun betalte for en distanse på 24 kilometer og at taxiene ikke fikk mer betalt sjøl om de kjørte lengre enn dette. For å kunne rette mistanke mot drosjeeierne og/eller sjåførene hadde avisa derfor et resonnement knyttet til at den kortere vegen kunne være så «dårlig at hver tur betyr et besøk på verksted». Om det var tilfellet – etter at avisa for øvrig sjøl hadde friskmeldt vegen – ville det etter lagmannsrettens vurdering trolig foreligge en saklig grunn til å velge den lengste vegen. Sett hen til det fortsatt var noe som ikke stemte vedrørende valg av kjørerute og betaling, og at man ikke hadde fått slik innsyn i regnskapene som man mente seg berettiget, finner lagmannsretten at aktsomhetskravet likevel var oppfylt. I dette bildet

legger lagmannsretten vekt på at avisa med rette var på sporet av at noe ikke stemte i saken, sjøl om mistanken om misbruk av offentlig midler var feilaktig. Full oppklaring kom gradvis, først ved at det ble klart at Niska mottok vederlag for 59 kilometer og deretter at dette mellomlegget ble betalt av Gardermoen Taxisentral og ikke av det offentlige. Det kravet som kan stilles til det faktiske grunnlag for en beskyldning, vil dessuten i noen grad være avhengig av hvor alvorlig beskyldningen er, jf. Rt-2015-746 avsnitt 70. Som påpekt foran var det ikke tale om spesielt alvorlig beskyldning, og Niska – som ikke var navngitt – var bare en av flere instanser/personer som redaktøren rettet mistanke mot.

Om den avveiingen som skal foretas opp mot de hensyn som begrunner ytringsfriheten, jf. Grunnloven § 100 annet ledd, vises det til NOU 1999: 27 avsnitt 10.3.3.1:

Formuleringen "lader sig forsvare" viser at det må foretas en avveining mellom inngrepets formål og den skade eller forstyrrelse som inngrepet kan påføre sannhetssøkningen, demokratiet (det demokratiske ordskiftet) og individets frie meningsdannelse. Ytringsfriheten er nettopp begrunnet i det nødvendige og ønskelige i at disse prosessene kan pågå uforstyrret, det vil si idealet om tvangsfri kommunikasjon.
..(..)..

Analysen krever at den eller de prosesser som blir berørt av inngrepet identifiseres. Er det den dialektiske prosessen mot bedre og riktigere svar på allehånde spørsmål som forstyrres? Er det den demokratiske prosess som beskjæres? Er det individets mulighet til en meningsutveksling med andre mennesker som avgrenses? Her kan svaret bli at alle tre prosesser berøres, men for å konstatere at en ytringsfrihetskonflikt foreligger er det tilstrekkelig at inngrepet kommer i konflikt med minst én av begrunnelsene.

I saken her ville et ansvar for redaktøren grepet inn i den «dialektiske prosessen mot bedre og riktigere svar». Da lederen ble skrevet var det fortsatt noe som ikke var avklart. Det må en redaktør kunne ytre, og samtidig forklare at avisa vil fortsette å se på saken fordi avisa har det er mistanke om misbruk av offentlige midler – et eller annet sted. Sluttresultatet av avisas arbeid ble at fakta ble avklart, Niska ble frifunnet for enhver mistanke og Emilie fikk kortere skoleveg. Ansvar ville også grepet forstyrrende inn i det «demokratiske ordskiftet» knyttet opp mot bruk av offentlige midler.

På bakgrunn av dette legger lagmannsretten til grunn at redaktørens ytringer i lederartikkelen 29. september 2017 ikke medfører ansvar etter skadeserstatningsloven § 3-6 a første ledd. De var berettiget både i lys av hensynet til «sannhetssøken» og «demokrati». Redaktør Gjestad og dermed også utgiveren Raumnes AS blir derfor å frifinne.

Saksomkostninger

Ankemoartene har etter dette vunnet saken, og har etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første og annet ledd krav på å få erstattet sine saksomkostninger for lagmannsretten. For så vidt gjelder spørsmålet om det overhodet var framsatt ærekrenkende beskyldninger mot Niska har lagmannsretten vurdert dette annerledes enn tingretten. Lagmannsretten har derfor vurdert om det er grunnlag for delvis å redusere hennes erstatningsansvar, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd, men har kommet til at vilkårene for dette ikke er tilstede. Sjøl om det kunne være tvil om det var framsatt en ærekrenkende beskyldning eller ikke, har det ikke vært tvilsomt for lagmannsretten at beskyldningen i lederartikkelen uansett var beskyttet av skadeserstatningsloven § 3-6 a annet ledd.

Advokat Wessel-Aas har på vegne av ankemoartene fremmet krav om dekning av 228 000 kroner, hvorav alt – med unntak for 500 kroner i transport – er advokatsalær. Det er ikke protestert på oppgaven. Lagmannsretten anser kostnadene som nødvendige og legger oppgaven til grunn.

Omkostningene for tingretten skal avgjøres etter tvisteloven § 20-9 annet ledd, som viser til at lagmannsretten skal legge sitt resultat til grunn. Det er dermed ikke grunnlag for endringer i tingrettens omkostningsavgjørelse.

Advokat Wessel-Aas har videre bedt om at hans klienter erstattes med 8 750 kroner for 2,5 timers arbeid knyttet til begjæringen om reassumering. Begjæringen er forkastet og det er derfor etter hovedregelen grunnlag for erstatning. Det er ikke grunnlag for å gjøre unntak fra dette. Kostnaden anses nødvendige og rimelige.

Dommen og kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING I KJENNELSEN:

1. Begjæringen om reassumering forkastes.
2. Lise Niska dømmes til å betale Raumnes AS, Fred Christian Gjestad og Thomas André Frigårds sakskostnader knyttet til begjæringen om reassumering med 8 750 – åttetusensjuhundreogfemti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelse av kjennelsen.

DOMSSLUTNING

1. Raumnes AS, Fred Christian Gjestad og Thomas André Frigård frifinnes.
2. Lise Niska dømmes til å betale Raumnes AS, Fred Christian Gjestad og Thomas André Frigårds sakskostnader for lagmannsretten med 228 000 – tohundreogtjueåttetusen – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.
3. Tingrettens omkostningsavgjørelse blir stående.

Ørnulf Røhnebæk (sign)

Johannes Høy (sign)

Stefan Jørstad (sign)

Dokument i samsvar med original.
Marit Einang (*elektronisk signert*)